

Bi611 Paleoetnologie ✱ - verze P. Květina

Přírodovědecká fakulta

podzim 2020

Rozsah

2/0/0. 2 kr. (plus ukončení). Ukončení: zk.

Vyučující

doc. Mgr. Petr Květina, Ph.D. (přednášející)

Garance

doc. Mgr. Petr Květina, Ph.D.

Ústav antropologie - Biologická sekce - Přírodovědecká fakulta

Kontaktní osoba: doc. Mgr. Petr Květina, Ph.D.

Dodavatelské pracoviště: Ústav antropologie - Biologická sekce - Přírodovědecká fakulta

Omezení zápisu do předmětu

Předmět je nabízen i studentům mimo mateřské obory.

Mateřské obory/plány

předmět má 8 mateřských oborů, zobrazit

Cíle předmětu

Cílem kurzu je vymezení teoretických základů pro rekonstrukci minulých společenských systémů a evoluci lidského chování, s důrazem na archaické společnosti existující mimo rámec písemných pramenů. Vychází z principů antropologie, etologie, archeologie a etnoarcheologie, které představují určité interpretační modely. V detailu se pak zaměřuje na analýzu vybraných okruhů, které souvisí se světem archaických kultur. Posluchači jsou vedeni k nazírání na zaniklé společnosti bez antropocentrismu a s respektem ke kulturní odlišnosti „těch druhých“.

Výstupy z učení

Po absolvování kurzu by studenti měli být schopni:

- postihnout oborový poznávací potenciál a limity historie, antropologie a archeologie.
- pochopit podstatu archaických společností a jejich principiální odlišnost od západní společnosti.
- porozumět složitosti jejich sociálního světa a mnohovýrovné identity.
- vnímat neoddělitelné propojení každodenního života se světem sakrálním.

Osnova

1. Vztah archeologie, historie a antropologie. Ti druzí.
 - o film Herzog, W. 1989: *Wodaabe – Die Hirten der Sonne* (Herdsman of the Sun) (49 min).
2. Pojetí kulturního času. Čas individuální. Čas sociální. První kontakt.
 - o film Connolly, B. - Anderson, R. 1987: *First contact: New Guinea's Highlanders Encounter the Outside World*. New York: Viking. (52 min).
3. Čas zeměpisný - longue durée. Ušlechtilý divoch.
 - o film Flaherty, R. 1922: *Nanook of the North* (64 min).
4. Sapir-Whorfova hypotéza. Antropologická kultura
5. Archeologická kultura. Držte se napravo od řeky.
 - o film Shapiro, D. - Shapiro, L. G. 2000. *Keep the River on Your Right: A Modern Cannibal Tale*. N. W.: IFC Films. (93 min).
6. Formování archeologického materiálu.
7. Subsistence: Lovci-sběrači, pastevci, zahradní zemědělci, polnohospodáři.
 - o film Marshall, J. 1957. *The Hunters*. Documentary Educational Resources. (70 min).
8. Etnicita, kmeny, válka.

- film Gardner, R. 1963. *Dead birds*: CRM Films distributor. (93 min).
- 9. Rituály a tajné společnosti.
 - film Pierre-Dominique Gaisseau, P.-D. 1961: *Sky Above and Mud Beneath* (87 min).
- 10. Obchod a směna. Instituce daru. Kula. Moka. Potlač.
- 11. Etnoarcheologie. Vznik, osobnosti a témata výzkumu. Kritika konceptu.
 - film Huysecom, E., B. Augustoni, A. Godel, and B. Saparelli. 1997. *Inagina: The Last House of Iron*. Movie 52 mins. Watertown, MA: Documentary Educational Resources.

Literatura

povinná literatura

- Diamond, J. 2012: Svět, který skončil včera. Co se můžeme naučit od tradičních společností? Brno: Jan Melvil.
- Kottak, C. P. 2010. *Mirror for Humanity. A Concise Introduction to Cultural Anthropology*. New York: McGraw-Hill (7th edition).
- Květina, P. a kol. 2015: *Minulost, kterou nikdo nezapsal*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- Lévi-Strauss, C. 1966: *Smutné tropy*. Praha: Nakl. Odeon (1955, *Les tristes tropiques*, Paris: Librairie Plon).
- Soukup, M. 2009 nebo 2015: *Základy kulturní antropologie*. Červený Kostelec: Pavel Mervart.
- Svoboda, J. 1999: *Čas lovců*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno.
- Wolf, E. R. 1982. *Europe and the people without history*. Berkeley: University of California Press.

doporučená literatura

- David, N. - Kramer, C. 2001: *Ethnoarchaeology in action*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Flegr, J. 2006: *Zamrzlá evoluce aneb je to jinak pane Darwin*. Praha: Academia.
- Harris, M. 1968: *The rise of anthropological theory: a history of theories of culture*. New York: Thomas Y. Crowell.
- Gosselain, O. P. 2016: To hell with ethnoarchaeology! *Archaeological Dialogues* 23, 215-228.
- Lee, R. B. - DeVore, I. (eds.) 1968: *Man the hunter*. Chicago: Aldine.
- Lorenz, K. 1992: *Takzvané zlo*. Praha: Mladá Fronta.
- Ovčáčková, L. (ed.) a kol. 2017: *O původu kultury. Biologické, antropologické a historické koncepce kulturní evoluce*. Praha: Academia.
- Plomin, R. 2020: *Kód života - Jak z nás DNA dělá to, kým jsme*. Brno: Jan Melvil.
- Reich, D. 2018: *Who We Are and How We Got Here*. Oxford: Oxford University Press.

Výukové metody

Teoretická příprava formou přednášek, doplněných diskuzí studentů.

Metody hodnocení

Kurz je ukončen zkouškou, která se sestává z vypracování eseje na zadané téma.

Informace učitele

Kurz je doporučeno absolvovat v návaznosti na předměty Bi9291 Ekologie člověka v kvartéru a Bi8610 Paleoantropologie.

Další komentáře

Předmět je vyučován každoročně.

Výuka probíhá každý týden.